

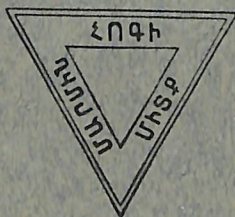
2125

ԿԵԱՆՔԸ

ԵՒ

ԿԵԱՆՔԻ ՆՊԱՏԱԿԸ

ՇԵՐԻՈՒՑ ԷՏԻ

Կ. ՊՈԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ս. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ

1920

241

5-16

241
5-16

ԿԵԱՆՔԸ
ԵՒ
ԿԵԱՆՔԻ ՆՊԱՏԱԿԸ

ՇԵՐԻՈՒՏ ԷՏԻ

ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԱԾ

Երիտասարդաց Քրիստոնեական Հնկերակցութեան
Նիւ Եորքի Միջազգային Յանձնաժողովին կողմէ
հրատարակուած Անգղիական ընագրէն

Կ. ՊՈԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Յ. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ

1920

2010 41

2010

ԿԵԱՆՔԸ

ԵՒ

ԿԵԱՆՔԻ ՆՊԱՏԱԿԸ

Աշխարհի մէջ ծնութիւն մը կայ, ես ինքս ալ ծնւո եմ: Կարծես ներքին պատառուածք մը, կեդրոնական հակասութիւն մը, էութեանս կեդրոնին մէջ իսկ ճեղք մը կայ: Չեմ ես ինչ որ ըլլալու էի, ինչ որ սահմանուած եմ ըլլալ, կամ չեմ բոլորովին ինչ որ կրնայի ըլլալ: Ողջ եմ, բայց ի՞նչ բանի համար կ'ապրիմ: Բարի նախանձ կամ տենչ ունիմ, բայց կ'իրականացնեմ զայն: Խիղճ ունիմ, բայց հաւատարիմ եմ անոր: Երջանկութիւն կը փնտռեմ, բայց կը գտնեմ: Եթէ ծնւո բան մը կայ, ի՞նչ է այն: Կեանքն է որ ծնւո է, թէ ես ինքս ծնւո եմ:

«Ի՞նչ է կեանքի նշանակութիւնը», կը հարցնէ Թողթոյ: Եւ աշխարհի սկիզբէն ի վեր ամէն խոհուն միտք կամ տարակուսող սիրտ նոյն հարցումն ուղղած է այս կամ այն ձեով: Նախնի Յոյներուն զեփաղոյն բարին փնտռելէն ի վեր, և աւելի իսկ առաջ, մարդիկ փորձած են գոյութեան հարցն հասկընալ: Քանթ կը հարցնէ փիլիսոփայութեան. «Ի՞նչ կրնամ գիտնալ, ի՞նչ պարտիմ ընել, ի՞նչ կրնամ

52981-ահ

38684-67

յուսալ:» Րըսքին նոյն հարցումով կ'ուղղուի կեանքին՝ գործնական կենցաղի կայակէտէ, և կը գոչէ, «Ուրկէ՞ եկայ ես, Ինչո՞ւ եմ հոս, ո՞ւր կ'երթամ:» Սըր Օլիվըր Լաճ իր «Բանականութիւն և Հաւատք» գործին մէջ էապէս նոյն հարցումը կ'ուղղէ գիտութեան կայակէտէ. «Ինչո՞ւ գոյ ենք: Ինչո՞ւ կը զրանուինք հոս: Ի՞նչ է նշանակութիւնը գոյութեան:»

Կեանքը խրթին խնդիր, առեղծուած և, որ աւելի յոռին է, հակասութիւն է: Մարդկային տառապանքի մեծութիւնն իսկ կը ցուցնէ թէ, եթէ կեանքը ունէ նշանակութիւն ունի, շատ խորունկ ըլլալու է: Մեր իղձերուն ու տենչերուն և մեր ու մեր չուրջ գտնուող լայնածաւալ տիեզերքի ընդունակութիւններուն տարողութիւնը ենթադրել կու տայ թէ՛ մեծութիւն, թէ՛ նշանակութիւն: Սակայն կեանքն ինքնին ի՞նչ է: Կենսաբանութիւնը կը նկարագրէ կեանքը, թէև չկրնար անոր սահմանը տալ, իբրև չըջալայրի հետ ներդաշնակում, «Ենթին յարաբերութիւններու շարունական յարմարում արտաքին յարաբերութիւններու,» կենսական կապակցութիւն չըջալայրի հետ, առնչակցութիւն կեանքի աղբիւրներու հետ: Սակայն գոնէ երկու եզր հարկ է անոր սահմանը տալու համար, գործարանաւորութիւն և չըջալայր: Ուրիշ խօսքով, կեանքը առնչակցութիւնն է: Մեկուսացեալ կեանք չկայ, վասն զի բացարձակ մեկուսացումը մահ է:

Մեր նիւթական միջավայրին հետ յարաբերութեան մէջ ըլլալը կը նշանակէ ֆիզիքական կեանք: Սակայն այս իսկ մեզ չգոհացներ, քանի որ մեր

բարձրագոյն բոլոր կարողութիւնները կը ցանկան նմանօրինակ յարաբերութիւն ունենալ բարձրագոյն չըջալայրի մը հետ: Ինչ են իմ գերզգայական կամ բարձրագոյն կեանքիս առնչութիւնները: Ֆիզիքական իւրացման, աճման և վերարտադրութեան երեք դրական պաշտօններուն յար և նման կարծես երեք յարաբերութիւններ կան հոգեւոր կեանքի: Կը գտնեմ թէ ճշմարտապէս ապրելու համար հարկ անհրաժեշտ է որ իւրացնեմ հոգեւոր չըջալայրէս, անիմ ու զարգանամ որպէս զի կարենամ ըլլալ բոլորովին ինչ որ ընդունակ եմ ըլլալ նկարագրով, և կեանք վերահասողեմ՝ ընկերներու ծառայելով անձնութեամբ: Ուրիշ խօսքով, կը գտնեմ թէ գոյութեան աղբիւրին ու հիմին հետ յարաբերութիւն մը ունիմ որ կրօնական է, անձիս հետ յարաբերութիւն կամ պարտականութիւն մը որ բարոյական է, և ընկերներու հետ որ ընկերային է:

Սակայն փոխենք այս կարգը և երկրորդէն ըսկըսինք, իբրև ամենապարզէն: Կը գտնեմ թէ ներքին այս տարակուսող, հարցափորձող, դժգոհ կեանքը յարաբերութիւն մը ունի անձիս, այն է՝ գաղափարականիս կամ հնարաւոր կամ բարձրագոյն եսին հետ: Ամբողջ էութիւնս կ'աղաղակէ աճում, ազատութիւն, նկարագրի ամէն կարելիութիւններու լրում: Ներքին խիղճս և արտաքին բարոյական կարգը կը հրաւիրեն զիս ազնիւ կեանքի, մաքրութեան, յաղթանակի և զօրութեան կեանքի:

Բայց կեանքը նշանակելու է ոչ միայն աճում, այլ և վերարտադրիչ ծառայութիւն: Ընկեր արարածներու բազմութիւն մը իմ շուրջ, որ յաճախ

Ֆիզիքական կարօտութեան, մտային տգիտութեան, ընկերային անիրաւութեան պայմաններու մէջ կամ հոգեւորապէս կարօտ կը գտնուի, ծառայութեան այսպիսի կեանքի մը կը հրաւիրեն զիս: Բայց այս չվերջացներ պարտականութիւնս: Առանց ընկերներու իսկ կեանքս անկախ, մեկուսացեալ և ինքնաբաւ չէ: Ամէն շունչ զոր կ'առնեմ և ամէն ոյժ զոր կ'ստանամ բազկերակի իւրաքանչիւր զարկով՝ զիս պարտական կ'ընեն ի նորոյ: Ես ինձի չեմ պատկանիր: Կեանքս իմա չէ, այլ ուրիշի կը պարտիմ: Ամբողջ կեանքս, Ֆիզիքական, մտային, բարոյական ու հոգեւոր, կեանքի աղբիւրէն, գոյութեան հիմէն, Աստուծոյ կախեալ է: Ժամանակ և տեղոյ անձկութիւն չեն ներեր որ հիմա փորձեմ Աստուծոյ գոյութիւնը կամ բնութիւնը ապացուցանել^(*): Շատերու համար իրական դժուարութիւնը Աստուծոյ գոյութեան հարցը չէ, այլ բան մը՝ որ մեր ներսը կը գտնուի: Մեր գլխաւոր խնդիրը Աստուծոյ վրայ չէ, այլ մեր մէջ: Մեր մէջ է որ կեանքի կեդրոնական հակասութիւնը կը գրտնենք: Հոս է կարծես որ ծռութիւն մը, խանգարում մը կայ, և հոս է որ կ'ուզենք օրհնել:

Ծոռ Մարտի

Փոխանակ պարտականութիւնս կատարելու անձիս հանդէպ, փոխանակ նկարագրով աճելու որ-

(*) Կրօնական հիմերու վրայ լուրջ հարցումներ ունեցողներուն պատասխան կը տրուի տետրակով մը, որու տիտղոսն է «Տարակոյս, կամ գործնական թելադրութիւններ այնպիսիներու համար որոնք իմացական դժուարութիւններ ունին Քրիստոնէական հաւատքի նկատմամբ»:

պէս զի իրադործուի գաղափարականս, ծռու եմ ես հոս, էութեանս բռն իսկ կեդրոնին մէջ: Միտքս կը հաւնի գաղափարականիս, սիրտս կ'ըզձայ անոր, կամքս կը նկրտի անոր հասնիլ, և սակայն կ'իրականանայ միթէ: Փոխանակ մաքրութեան, յաղթութեան և զօրութեան կը գտնեմ անմաքրութիւն, պարտութիւն և տկարութիւն: Փոխանակ բնական ու բնականոն աճման, կը գտնեմ ընդվզում և անմիաբանութիւն էութեանս միջնաբերդին բռն իսկ կեդրոնը: Եթէ դեռ ինքզինքս գտած չեմ և եթէ պարկեշտ մարդ եմ, պիտի աղաղակեմ բարոյական վաղեմի այն ըմբամարտիկին ու աշխարհի սկիզբէն ի վեր բարոյական պայքարին աւերաբար մասնակցող մեծ հոգիներուն հետ, «Ոհ, ի՞նչ խղճալի մարդ եմ ես» «Ոչ թէ բարին զոր կ'ուզեմ, կ'ընեմ, հապա չարը զոր չեմ ուզեր, զայն կ'ընեմ»:

Երբ նմանապէս կը դառնամ ընկերներու հանդէպ իմ պարտականութեանս և ընկերային նոր կարգ մը հաստատելու կոչումիս, կ'ստիպուիմ աղաղակել, «Ի՞նչ անձնասէր մարդ եմ ես»: Եւ երբ Աստուծոյ կը դառնամ «պարտիմ» կամ արդի աշխարհաբարով «կը պարտիմ» ըսող խղճի մը խթումով, հոս վերջնական ատեանին առջեւ ու վճռաջինջ ատեանին մէջ վերջնապէս դատապարտեալ կը մնամ և իմ իսկ դատաւճիռս կ'արձակեմ «Ի՞նչ մեղաւոր մարդ եմ ես» աղաղակով:

Բայց ի՞նչ է մեղքը: Մոցիս մէջ կը գտնեմ պատառուածք մը, ձեղք մը, բաժանեալ ես մը: Փոխանակ սիրով խղճի հնազանդելու, ստորին կիր-

քերու բորբոքում կը գտնեմ, Կարօտեալներու աշխարհի մը փոխանակ սիրով ծառայելու ղեկու, ինքնակեդրոն կեանք մը կը գտնեմ ընկերային բարւոյն դէմ պայքարող: Աստուծոյ մէջ, իբրեւ հոգւոյն յատուկ հոգեւոր միջավայրի մը մէջ ապրող, շնչառութեան չափ բնական, արեւալոյսի չափ զուարթարար և օդի չափ արձակ ու ազատ կեանքի մը տեղ, այս ներքին պատառուածքը կը գտնեմ, որ զիս անհանգիստ կ'ընէ ի տես և ի լուր Աստուծոյ իսկ բառին: Ահաւասիկ մեղքը: Անձնասիրութիւն է այն, ստորին եսիս կանգնումը խղճի դէմ, ընկերակից արարածներու բարօրութեան դէմ, և Աստուծոյ օրէնքին դէմ, կամաւոր խզում բնական ու բանաւոր չըջալայրիս հետ, խեղդում ու բռնամահ կեանքի բարձր կարեւորութիւններուն, ախտ մը, որ կեանքի ստորին մակաբոյծի մը բարգաւաճումն է լոկ ի վնաս բարձրագոյն ու բնականոն կեանքի:

Մեղքն ուրեմն խզում է բարձրագոյն շրջավայրի հետ: Կը ցուցնէ թէ գործարանաւորութիւնը սխալ կեդրոն ունի և սխալ շրջավայրի հետ առնչուութիւն հաստատած է: Եւ ի՞նչ խզում է այն, ի՞նչ թշուառութիւն կը պատճառէ: Բարոյապէս կը բեկանէ էութեանս օրէնքը, ընկերապէս կը բեկանէ մարդկային երջանկութեան օրէնքը: Կրօնապէս կը բեկանէ Աստուծոյ օրէնքը և վերջապէս կը բեկանէ կեանքի օրէնքը և կը վերջանայ բարոյական խորտակումով և նոյն իսկ մահով: Ծուռ է, ծուռ ամէն կերպով, բացարձակապէս և անհունապէս ծուռ: Այն կը լեցնէ մեր բանտերը, հիւանդանոցները և անկեղանոցները: Այն կը կործանէ մար-

դիկը, կ'աւերէ տուները, կը պառակտէ ընկերութիւնը, կը քայքայէ ազգերը, կ'եղծէ կը ջնջէ մարդկային երջանկութիւնը, կ'սպաննէ կեանքը: Այն: Այո, «այն մարդը դուռն ես»: Անդէմ վերացում մը չէ այն, այլ ազատ կամքի մը ընդվզում Աստուծոյ գերագոյն կամքին դէմ և ամէն ուղիղ բանի դէմ: Ծուռութիւն է ճիշտ, խանգարում ձեր մէջ և խանգարում կատարեալ:

Փրոֆ. Ճէյմս սապէս կը սահմանէ բարոյական երկու հակադիր վիճակները կամ պայմանները: Մէկ կողմը կայ «ես մը ցարդ բաժանեալ, և գիտակցօրէն ծուռ, ստորին և ապերջանիկ»: Միւս կողմը կայ կեանք մը «վիացեալ և գիտակցօրէն ուղիղ, վերին ու երջանիկ»:

Կրնանք երկու վիճակներուն հակադրութիւնն յառաջ տանիլ զուգահեռական երկու սիւնակներու մէջ: Մին բաժնուած է, միւսը միացած. մին անմիաբանութեան կեանք է, միւսը միաբանութեան: Մին հիմնովին ու անխուսափելիօրէն աններդաշնակ է, միւսը դաշնաւոր: Բաժնուած կեանքը աւրուած է բուն իսկ իր հետ, իր նմաններուն հետ և Աստուծոյ հետ: Բաժնուած կեանքը ի հարկէ ստիպեալ տպերջանիկ կեանք է, քանզի երջանկութիւնը, ինչպէս կը հաստատէ Արիստոտէլ, կախեալ է պաշտօնի ներդաշնակ կատարումէ և էութեան բոլոր բարձր նպատակներուն միաձայնական իրականացումէն: Եւ կեանքի վերջնական բացասումը և վերջնական հակադարձը մահ է, կամ յարաբերութեան չդոյութիւն հոգեւոր գործարանաւորութեան ու հոգեւոր շրջավայրի միջև:

Հոս ուրեմն կայ երկու հակադիր վիճակ, կեանք և մահ, ներդաշնակութիւն և աններդաշնակութիւն, միութիւն և բաժանում, ուղիղ և ծուռ, լոյս և խաւար, երջանկութիւն և ապերջանկութիւն: Կրնայ ըսուիլ թէ սխալիլը մարդկային է, թէ չենք կրնար կատարեալ ըլլալ կամ իրականացնել մեր գաղափարականը, թէ կեանքը միշտ բաժնուած է և հետեւապէս բաժնուած պիտի ըլլայ:

Գաղափարականը Իրականացած

Սակայն Մէկը կայ որ իրականացուց գաղափարականը, ապրեցաւ լիովին կատարեալ կեանքը: Ապրեցաւ միացեալ կեանքը և յայտարարեց թէ ապրեցաւ այդ կեանքը: Հարնաք ցոյց տուաւ թէ կրօնի ամէն ուրիշ հիմնադիրներ բոց ի մէկէն, Նազովրեցի Յիսուսէ, տազնապ մը կրեցին, «գարձ» մը ունեցան կամ աղատում երբեմնի խզեալ, բաժանեալ և աններդաշնակ կեանքէ մը:

Մինչ կը պրպտենք Յիսուսի կեանքը, կը գրտնենք արդեօք բան մը աւելի նշանաւոր ու ակնյայտի քան անոր ներդաշնակ միութիւնը: Չկայ վիշտ, չկայ իրաւախոհութիւն, չկայ փոփոխամտութիւն, չկայ զղջում: Անոր կեանքը կ'ընթանայ դէպ ի թաքուն ներդաշնակութիւն: Ուղիղ է իր եսին հետ: Խզում չկայ դաւանանքի ու կենցաղի, կեանքի և քարոզութեան, կրօնի ու բարոյականութեան միջև: Ինքն է ինչ որ կը քարոզէ: Կը քարոզէ ինչ որ Ինքն է, և անխռով կ'ընէ, «Ես եմ ձշմարտութիւնը»: Ուղիղ է մարդկութեան հետ: Մարդկութեան հանդէպ խանդավառ նուիրում

մով, անհատին անհուն արժէքը ճանչնալով և բոլոր մարդոց՝ իբրեւ եղբայրակիցներու՝ հանդէպ անհուն սիրով, կը քարոզէ ընկերային նոր յայտագիր մը, կ'ստեղծէ ընկերային նոր գիտակցութիւն մը, կը հայթայթէ ընկերային նոր շարժառիթ մը, կը պատրաստէ ընկերային նոր ոյժ մը և կը պարզէ ընկերային նոր կարգ մը — Աստուծոյ Թագաւորութիւնը:

Եւ ուղիղ դիրքի մէջ է ոչ միայն իր եսին և մարդոց հանդէպ, այլ և Աստուծոյ առջև: Կ'ապրի Անոր ներկայութեան լոյսին մէջ, գիտակից ըլլալով թէ Անոր հետ մէկ է և կատարելապէս համաձայն: Աստուած Անոր համար միակ մեծ իրականութիւնն է, և Ինք զԱյն իրական կ'ընէ բոլոր մարդոց համար: Միշտ շեշտելով Իր միութիւնը մեզի հետ և մեզ հաղորդակից ընելով Իր հաղորդութեան, կարծես բաւական բան ունի Աստուածութենէ իրեն և համայն մարդկութեան համար հիմա և յաւիտեան: Կեանք գտնելով բուն ակէն ու աղբիւրէն՝ կու գայ ամէն մարդիկ հրաւիրել որ Իր եղբայրակիցներն ըլլան և զաւակները երկնաւոր սիրալիր Հօր: Ինք սորվեցուց մարդոց զԱստուած իբրեւ Հայր ճանչնալ և բրաւ զԱյն ամբողջ մարդկութեան հասարակաց սեփականութիւնը: Արդարեւ ուրիշ ոչ ոք ունեցաւ երեքդ այսպիսի միութիւն իր մէջ, այսպիսի իղձ մարդկութեան ծառայելու, այսպիսի լրութիւն Աստուծոյ՝ մարդկային կեանքի մէջ: Եւ արդարեւ ուրիշ ոչ ոք անհատներու և ընկերութեան այսքան օգնեց ըմբռնելու համար այս երբեակ, միացեալ կեանքը:

Եթէ դուք իրականացուցած չէք ձեր գաղափարականը, եթէ ծուռ էք փոխանակ ուղիղ ըլլալու, չէք կրնար իրրեւ ձեր գաղափարականն ընդունիլ զԻնք: Անոր կեանքին ամբողջ նշանակութիւնը սա էր որ ուրիշներու համար ապրուեցաւ որպէս զի կեանք ունենան անոնք և ա՛լ աւելի ունենան, ամէն կարողութեան իր բարձրագոյն զօրութեան հասնելուն և ամէն յարաբերութեան իրականանալուն շնորհիւ: Ուրիշ որո՞ւ պիտի երթանք: Ո՛րքան հզօր էր Ան, հզօր՝ փորձութեան մէջ — քառասուն օր սաստիկ փորձուելէ ետեւ վերադարձաւ պարտաւ մարդկութիւն մը փրկելու չափ զօրութեամբ, հզօր՝ Բնութեան վրայ իր ազդեցութեան մէջ — Բնութիւնը կարծես հրաշքով կ'ոստնուր՝ անոր հպումին պատասխանել, հզօր՝ մարդոց վրայ իր ազդեցութեան մէջ — անոնք ամէն բան կը թողէին Անոր հետեւելու համար և վաթսուն սերունդէ ետեւ տակաւին սիրով երկրի ծայրերը կ'երթան և կը մարտիրոսանան Անոր համար, հզօր՝ Աստուծոյ, այն է՝ կեանքի կեդրոնին, աղբիւրին և էութեան հետ Իր միացման մէջ:

Ո՛րքան մաքուր ու սուրբ էր, ո՛րքան ուղիղ՝ Ան: Տեսակ մը «անձնաւորեալ խիղճ» է մեզի համար, իրականացած գաղափարական, յայտնութիւն ամենայնի որ կրնանք ըլլալ: Ապաշխարութեան կը հրաւիրէ ամբողջ աշխարհ մը, բայց Ինք երբեք պէտք չունի ապաշխարութեան: Եթէ ես ծուռ եմ, գէթ Ան ուղիղ է:

Եւ ո՛րքան սիրալիւ էր: Օրերով կը բժշկէր, զիշերներով կ'աղօթէր, բազմութիւններու վրայ կը

խղճար, միանգամայն իր խնամքը կը չռայէր անչափ անհատներու, և աղքատները կը սիրէր, բոլորաներուն կը դպչէր, հիւանդները կը բուժէր, փոքրը մանուկներու գլուխներուն վրայ ձեռք կը դնէր. ահա ովկէանու չափ ընդարձակ սէր, որ միակ սրտի մը խողովակներէն կը յորդէր, Աստուծոյ սէրը մարդկային միակ սրտի մը մէջ եռուն: Վասն զի ի՞նչ տարակոյսներ ալ ունենանք Յիսուսի վրայ, ոչինչ աւելի կրնանք խնդրել Աստուծմէ քան սա միայն որ Ինք Քրիստոսի նման ըլլայ: Եթէ Աստուած Քրիստոսի նման է, այն ժամանակ արդարեւ «Աստուած իր երկինքն է և աշխարհ ապահով»: Անոր խաչը վերջին սահմանն էր անսահման սիրոյ, որով իր կեանքը դրաւ մեղքի վերջին սահմանին համար և Իր անձը ու Աստուծոյ բոլոր բարութիւնը մեզի զբաւական տուաւ բոլորովին ու յաւիտեան:

Արդ, եթէ պարկեշտ էք, և տարակոյս չունիմ թէ էք, պիտի ընդունիք թէ կերպով մը ծուռ էք դուք և Ինք ուղիղ է, հզօր մաքուր և սիրող, ուղիղ Իր առջև, ուղիղ՝ աշխարհի առջև, ուղիղ՝ սիրալիւ Աստուծոյ առջև: Ինք էր իրականացած և մեզի համար իրականացած գաղափարականը:

Գաղափարականի մը իրականացման առաջին քայլն է ընդունիլ զայն: Կ'սկսի՞ք ուրեմն, ճիշտ ինչպէս որ էք, ձեր ամբողջ ծուռութեամբ, Անոր հետեւել ինչպէս որ է, ձեր տարակոյսներն ու դժուարութիւնները ի՞նչ ալ ըլլան Անոր նկատմամբ: Այս պարզ կերպով սկսան Անոր հետեւել առաջին սակաւթիւ աշակերտները, որ ձեզմէ աւելի քիչ ծա-

նօթութիւն ունէին Անոր վրայ, երբ կանչեց զիրենք սա յուսադրիչ խօսքերով, «Իմ ետեւս եկէք, Ինծմէ սորվեցէք:»

Ուղիւ Մարտի

Ուղղուիլ սկսելու համար ուղիղ նպատակ ունենալու էք, ուղիղն ընտրելու էք, ուղիղի հետեւելու էք: Արդ, անկեղծօրէն խօսելով, Քրիստոսի հետեւիլ սկսիլը պիտի ըլլայ Քրիստոնեայ ըլլալ սկսիլ: Թերեւս չէք սիրեր այս բառը. սակայն ինչ է Քրիստոնեան. Քրիստոսի հետեւող մը միայն՝ որ կը ֆանայ Անոր կեանքը ապրիլ: Կրնա՞նք արդեօք զայս ընդունիլ իբրեւ առժամեայ սահման մը թէ «Քրիստոնեան է մէկը որ կը պատասխանէ բոլոր իմաստներուն զորս կը դռնէ Քրիստոսի մէջ:»

Առաջին աշակերտները կամ ուսանողները շատ բան չէին սորված աստուածաբանութեան, փիլիսոփայութեան կամ նոյն իսկ Քրիստոսի վրայ: Դեռ նոր պիտի սորվէին ամէն բան, սակայն յօժարեցան սկսիլ: Երկար ճամբայ մը ունէին երթալու, բայց սկսան հետեւիլ: Բարոյական մեծ բարձրութիւն մը ունէին իրենց առջև որու պիտի հասնէին՝ տակաւ մեծնալով, բայց սկսան մեծնալ: Աշխարհ մը ունէին չանկու, բայց սկսան ծառայել: Աստուած մը ունէին ճանչնալու, բայց սկսան սորվիլ: Շատ փոքր և շատ անխտար գործարանաւորութիւն էր և շատ մեծ շրջավայր, բայց սկսան պատասխանել և սկսան ապրիլ: Մեր երբեակ յարաբերութեան նախկին կարգին վերադառնալով կ'ըսեմ թէ Քրիստոնեան կարծես մէկն է որ Քրիստոսի կը պատասխանէ

կեանքի հիմնական այս երեք յարաբերութիւններուն մէջ, կամ մէկը՝ որ ուղիղ զիրքի մէջ է Աստուծոյ հանդէպ, իր անձին հանդէպ և իր ընկեր արարածներուն հանդէպ, մէկը՝ որ Քրիստոսով կաշխատի ուղիղ կեանք ապրիլ Աստուծոյ համար իբրեւ իր Հօր և մարդոց համար իբրեւ իր եղբայրներուն:

Նախ, Քրիստոնեայ ըլլալն է Աստուծոյ առջև օրհակ ըլլալ: Մարդն այդ վիճակին մէջ այլեւս կտրուած է իր շրջավայրէն, այլեւս սովամահ, ազազուն կամ մեռած չէ: Այնքան բնականօրէն որքան ծաղիկը արեւը կը փնտռէ, կ'ապրի առ իւրացնելով, կ'աճի և կը պահուի Աստուծով: Որդիական կեանքն սկսած է, և իր Հօրը սիրոյն ամենօրեայ հրաշքը, ամէն օր նոր և ամէն վայրկեան թարմ, կ'զմայլցնէ զինք անդադար: Աստուած Իր զաւկին կը բանայ Իր սիրտը սա բառերով. «Որդեակ, դուն միշտ ինծի հետ ես, ու իմ բոլոր ունեցածս քուկդ է:»

Ծնութեան զգացումը, անցելոյն համար յանցաւորութեան զգացումը ընդ միշտ գացած է այլեւս, վասն զի մարդն ինքզինք դատապարտեալ գերի մը չճանչնար այլեւս, հապա ընդունուած որդի մը: Առանձնութեան ամէն զգացում անհետացած է, վասն զի միշտ իր հետ ունի Մեծ Ընկերը, որ մեզ «բարեկամ» անուանեց: Ամէն երկիւղ կը վանուի ճշմարիտ Քրիստոնէական կեանքէն, վասն զի երկիւղը չարի ակնկալութիւն է և ամէն չար տրտաքսուած է Աստուծոյ կամքէն, քանզի «եթէ Աստուած մեր կողմն է, ո՞վ պիտի ըլլայ մեզի հա-

կառակ: Անկատար, կորսուած, մոռցուած ու անկարեւոր ըլլալու ամէն զգացում գացած է, վասն զի «Անով լցուած» այսինքն կատարեալ ենք, և զաւակն իր Հայրը լրացուցիչ կը գտնէ իր անկատար բայց աճեցուն կեանքին: Կեանքի մեծ ասպարէզն հիմա հրապուրիչ, ուրախարար և ազատ է, անհուն կարելիութիւններով առլի, և Աստուծոյ ամէն խոստումներով երաշխաւորուած: Վերջապէս կ'ապրի մարդը կեանքի լայնութեան, երկայնութեան, խորութեան ու ամբողջ լրութեան մէջ:

Երկրորդ, Քրիստոնեայ ըլլալն է նաև ուղիղ ըլլալ իր անձին առջեւ: Ոչ թէ տակաւին իր նպատակին հասած է, կամ կատարելութեան մօտեցած, այլ ընդունած է գաղափարականը, որ կայ Քրիստոսով իրեն համար յայտնուած Աստուածային նպատակին ու յատկագծին մէջ: Արժանիք ձեռք բերած չէ, այլ՝ պարզաւ ստացած: Կատարելագործուած նկարագիր ստացած չէ, այլ՝ յարաբերութիւն մը սկսած: Դատաւոր մը զոհացուցած չէ, այլ՝ Բարեկամ մը գտած: Վախճանի մը ժամանած չէ, այլ՝ սկիզբ մը դրած: Իր նպատակը գէթ ուղիղ է: Արդար ըլլալը ուղիղ ըլլալ է: Մարդը ուղիղ կը համարուի, վասն զի ուղիղ է, զիրքով ուղիղ, հաւատքով ուղիղ: Եւ հաւատքը ժամանակին զայն իրողութիւն պիտի ընէ փորձառութեան զաշտին մէջ: Ինչպէս կաղինը կաղնիին խոստումը և ծառին սերմնն է, նոյնպէս հաւատքը լիակատար իրողութեան և կատարելագործուած նկարագրի խոստումն է:

Քրիստոսի հպման տակ, փոփոխամիտ Սիմոն

կ'ըլլայ Պետրոս, զօրութեան «վէմ», և աննշան ու անծանօթ ձկնորսը աշխարհածանօթ սուրբ: Յովհաննէս, «որոտման որդին», կ'ըլլայ սիրոյ առաքեալ, կարծրասիրտ Սօդոս՝ շատ արցունքով գրող Պօղոս, և այլամերժ Հրեան՝ հեթանոսներու առաքեալ: Անոր հպումով պիղծ բորոտը կը մաքրուի, ազահ Զաքէոս կ'ըլլայ առաջին Քրիստոնեայ մարգասէրը, և խաչին վրայի աւագակն իսկ Անոր հետ հանդերձեալ կեանքը մտնող առաջին անձը: Անոր հպումը տակաւին իր նախկին զօրութիւնն ունի: Եւ մենք ալ, մեզմէ առաջ՝ գացող մեծ բազմութիւններուն նման, այսօր մեր կարգին Անոր բարոյական հրաշքները կ'ըլլանք:

Եւ, երրորդ, Քրիստոնեայ ըլլալն է մարդոց առջեւ ուղիղ ըլլալ: Մենք կը փրկուինք ծառայելու համար: Քրիստոնեական կեանքը առանձնութեան մէջ չապրուի: Հոս ալ Քրիստոսի օրինակին կը հետեւինք, վասն զի Քրիստոնեայ ըլլալը Քրիստոսին ըլլալ է, ինչպէս կը հասկցուի բառին նշանակութենէն: Հին անձնատէր կեանքին շրջումն է, վասն զի նոր կեդրոնի մը կը կապէ կեանքը: Այնքան յեղաշրջական է նկարագրի համար որքան եղաւ երկնային մարմիններու հին Պտղոմեան երկրակեդրոն դրութեան շրջումը Կապերնիկեան աբեւակեդրոն դրութեան համար:

«Դիւցազն այն մարդն է որ անխափտ կեդրոն ունի», կ'ըսէ Էմբրսոն, և Քրիստոսակեդրոն մարդը ամէն բան կը գտնէ նոր: Հիմա կ'ապրի ան ոչ թէ առնելու համար, այլ՝ տալու, ոչ թէ անձնասիրութեան համար, այլ՝ անձնագոհութեան:

38684-67

Ինք ալ կ'առնէ Քրիստոսի հոգին և յարաճուն բազմութեան կը միանայ ծառայողներու մեծ շարքին մէջ։ Հոս ալ Քրիստոսի հպումը տակաւին իր նախկին զօրութիւնն ունի մարդիկը ծառայեցնելու։ Օգոստինոս մը Անոր հպումով կը հրաժարի անառակութենէ և կ'ըլլայ եպիսկոպոս, ուսումնական ու մատենագիր։ Փրանչիսկոս Ասիզեցի կը թողու իր խրախճանութիւնները և կը շրջի աղքատ, ուրախ զուարթ ու երգելով, մինչև որ կ'արթննայ իր հրաւերով բովանդակ Իտալիա։ Լոյսլա գիշերուան հսկումի պահուն վար կը դնէ սուրը և անոր հետ իր ցանկութեան կեանքը, «Յիսուսի Ընկերութիւն» կոչուած քաջամարտիկները հաւաքելու և Հարաւային Եւրոպան արթնցնելու համար։ Լուտեր, գեղաացի հանքագործին որդին, Անոր հրաւերով, բարեկարգուիլ կը յորդորէ Հիւսիսային Եւրոպան։ Յինցէնտորֆ կոմսը, աշխարհիկ ու աշխարհասէր մարդ, Անոր հպումով կ'ըլլայ նախանձայոյզ միսիոնար, գինեպան Ճորճ Հուէթֆիլտ արթնութիւն կը յարուցանէ Բրիտանիոյ և Ամերիկայի մէջ, Ճոն Պընըն, արեւցող թիթեղագործը, կը գրէ Քրիստիանոսի Ճամբորդութիւնը, սափրիչ Ճէյէմի Թէյլըր կ'ըլլայ մեծ եպիսկոպոս ու աստուածաբան, Ուիլյամ Փորթ կ'ազատէ Անգլիական գերիները, Ճոն Հաուըրտ կ'ազատէ բանտարկեալները, Ճորճ Ուիլեմս, չինական կոշտ տղայ, կը հիմնէ աշխարհական նոր կարդ մը (Յ. Ք. Ը.), Ճորճ Միլլըր իր ցանկութիւններէն կը դառնայ որբեր փրկելու համար, Լինքոլն կ'ազատագրէ Ամերիկեան գերիները, գետերու

վրայ աւազակութիւն ընող Ճէրի Մաքուի կ'երթամ հազարաւոր ոճրագործներ փրկել և արեւցող Ալիւիւրը Հէտլի մարդոց որսորդ ըլլալ։

Ասոնք և բոլոր այն մարդիկ որ Անոր հոգին առած կամ Անոր սիրոյն թրթռումը զգացած են՝ ծառայութեան նոր կեանք մը սկսած են։ Քրիստոսէ դատ ո՞վ այսպէս ծառայեց կամ ծառայութիւն ներշնչեց, այսպէս ապրեցաւ ու մեռաւ ու կ'ապրի կրկին ու կրկին ամէն նոր կեանքի մէջ որու կ'իշխէ Ինք։ Ահա այս է Քրիստոսեայ ըլլալը, այսինքն ըլլալ ճիշտ ինչ որ գիտենք թէ պարտի՞մք ըլլալ, ինչ որ սահմանուած ենք ըլլալ — ուղիղ — Աստուծոյ առջև ուղիղ, մեր անձին առջև ուղիղ, աշխարհի առջև ուղիղ, ամէնուն առջև ուղիղ և ամէն բանի մէջ երջանիկ։ Վասն զի Քրիստոսեական լեցուն կեանքին չխորհուած, չխնոտուած և անխուսափելի արդիւնաբարը պայծառափայլ խնդութիւն և ուրախութիւն է, ապրողի երջանկութիւնը, ամէն կարողութեան լիալիբ ուժով ու ներդաշնակ գործողութիւնը։

Արեւմտեան Եւրոպայի Դասաւորում

Դուք ա՛յս վիճակն ունիք։ Ա՛յս յարաբերութեան մէջ կ'ապրիք։ Թող ձեր սիրտը խօսի և դատէ իրեն համար։ Փրոֆ. Ճէյմս «Տեսակէ կրօնական Փորձառութեան» անուն իր գրքին մէջ կը սահմանէ դարձն իրրեւ այն գործողութիւնը, որով «ցարդ բաժնուած, գիտակցօրէն ծուռ, ստորին ու ապերջանիկ ես մը միացեալ ու գիտակցօրէն ուղիղ, վերին ու երջանիկ կ'ըլլայ կրօնական իրա-

կանութիւններու ամրապէս կառչելուն հետեւան-
քով:» Այս փորձով դուք ձեր կեանքը միացեալ
կը դնէք թէ բաժնուած, զիտակցօրէն ուղիղ,
վերին ու երջանիկ թէ գիտակցօրէն ծուռ՝ իր յա-
րաբերութիւններով, ստորին նոյն իսկ ըստ իր ան-
կատար չափանիշերուն և հետեւապէս ապերջա-
նիկ: Քիչ մը աներկիւղ և հաւատարիմ ախտազն-
նութիւն պիտի օգնէ մեզի այս խնդրին մէջ: Եթէ
ուղիղ ենք, կրնանք գիտնալ զայս «գիտակցօրէն»
և վայելիլ պտուղը, երջանկութիւն, իսկ եթէ
ծուռ ենք, պատճառ մը ունենալու է այդ:

Փորձեցէք ձեր կեանքը գիտակցութեան ձայ-
նահանով, և նայեցէք թէ ուղիղ և դա՞նչ ձայն կը
հանէ թէ ծուռ և անդաշն: Փորձեցէք բնականոն
կեանքը յատկանշող երեք յարաբերութիւններուն
լոյսով: Ուղի՞ղ դիրքի մէջ էք Աստուծոյ հանդէպ:
Ընդունա՞ծ էք զայն իբր ձեր Հայրը և պզտիկ տղու մը
որդիական դիրքն առա՞ծ էք: Ունի՞ք սա ուրախա-
րար զգացումը թէ որդի եղած էք: Եթէ չունիք, ան-
կեղծօրէն հարցուցէք դուք ձեզի, Խնչ է պատճառը:

Մարդս գիտակից է Ֆիդիլքական կամ մտային
իր կեանքին: Անտարակոյս նոյնքան զիտակից պի-
տի ըլլայ հոգեւոր իր կեանքին, եթէ ունի: Ոչ ոք
տարակոյս ունի իր կոչման կամ գործին վրայ, թէ
արդեօք հիւսն է ինք թէ որմնադիր, փաստաբան
թէ բժիշկ, այսինչ թէ այնինչ արհեստին հետե-
ւող: Անշուշտ կրնայ գիտնալ նաեւ թէ հետեւո՞ղ
է Քրիստոսի թէ ոչ: Ինք տարակոյս չունի թէ
ծննդավայրով կամ բնակավայրով Տարսնացի՞ է թէ
Երուսաղէմացի, հպատակութեամբ կամ ազգով

Անգղիացի՞ թէ Ամերիկացի, Հրեա՞յ թէ հեթանոս,
Կրնայ անշուշտ գիտնալ նաեւ թէ երկնաքաղաքա-
ցի է՞ թէ ոչ: Գիտէ և ամօթ չհամարիր իր ընտա-
նիքը և հայրը: Անոր անունը կը կրէ և անոր հետ
կը բնակի: Անշուշտ կրնայ գիտնալ նաեւ իր երկ-
նաւոր Հայրը և պանծալ Անով: Իր զաւկին հա-
մար աղօտ, հեռակայ, անդէմ Նախապատճառ մը
չէ Ան, ոչ ալ Անքննելի Զօրութիւն մը, Աշխար-
հահիմ մը, այլ՝ անոր առօրեայ կեանքին կեդրոնա-
կան ստուգութիւնը և խնդալի իրականութիւնը:
Ձեզի համար այսպէ՞ս է Ան: Եղա՞ծ էք դուք կամ
կ'ուզէ՞ք ըլլալ Անոր զաւակը:

Դարձեալ, ուղի՞ղ դիրքի մէջ էք դուք ձեզի
հանդէպ: Ընդունա՞ծ էք գաղափարականը և զայն
իրականացնելու Աստուածային մեթոտը: Ձեր
կեանքը գիտաւորի՞ կը նմանի, որ խօլարչաւ կը
սլանայ անջրպետին մէջ և կ'ընդհարի ամէն բանի
որ իր առջեւ կ'ելլէ, թէ մոլորակի՞ որ երկնային
մարմիններու դաշն նուազին կը մասնակցի արեւու
շուրջ գծուած իր կարգաւոր ծրին մէջ:

Կամ փորձեցէք երրորդ փորձը, ուղի՞ղ դիրքի
մէջ էք կարօտեալ մարդոց աշխարհի մը հանդէպ:
Ունի՞ք մարդոց համար հարազատ սէր մը, որ մղէ
ձեզ իրապէս ծառայել անոնց: Ունի՞ք անոնց հա-
մար պատգամ մը բարոյական այնպիսի զօրու-
թեամբ օժտուած որ կրնայ մարդիկը փրկել իրենց
անձերէն և իրենց ստորին ցանկութիւններէն,
կանգնել ինկածները, կամ նորոգել, նոր մարդ ը-
նել այնպիսիներ որ կտրած հողէ ամաններու կը
նմանին, կեանքի բարոյական փլատակները: Եթէ

չունիք, մարդկային ստուգելի մեծ փորձառութիւն մը կայ, որու դեռ անտեղեակ էք դուք և զոր կրնաք գիտնալ ու փորձել, եթէ ուղէք:

Ի՞նչէն Պէտք է Շեշտէ՛լ Մէջ Դիւրե

Շատեր կը փափաքին իրենց զիրքը շիտկել կեանքի յարաբերութիւններու մէջ, բայց ոմանք սխալ կերպով կը գործեն: Երեք հասարակ սխալ կայ, երեք ծուռ մեթոս, որոնցմէ պէտք է զզուշանալ: Նախ, ոչ ոք կրնայ ներքուստ շիտկուիլ, սոսկ արտաքին ձևերով ու արարողութիւններով: Վասն զի կրօնի էութիւնը ներքին յարաբերութիւն է, ոչ թէ արտաքին ձևակերպութիւն: Պարտիմք «առաջ գաւաթին ներսի կողմը» մաքրել, «որպէս զի դուրսի կողմն ալ մաքուր ըլլայ»: Պարտիմք անձը փոխակերպել կեդրոնին ու ակին մէջ, նկարագիրը այլափոխել: Արտաքին ոչ մէկ արարք այս ներքին փոխակերպութեան տեղը կը բռնէ: «Որդեակ իմ, քու սիրտդ ինծի տուր»: Այս ըլլալու է միշտ կրօնի իրականութիւնը: Փարիսեցին կը խորհէր թէ կը փրկուի իր արտաքին օրէնքներով ու առանձնաշնորհներով, թլփատութեամբ, զատիկով, և չնչին բաներու առասանորդը խղճմտօրէն վճարելով, և զանց կ'ընէր առ Աստուած և առ մարդիկ սիրոյ մեծ պատուիրանները: Սակայն ոչ թըլփատութիւնը շահ կ'ունենայ, ոչ անթլփատութիւնը, այլ նորաստեղծումը — ներքին կեանքն է էականը: Ամէն ծիսական կրօն իր սրբազան խորհուրդներուն ապաւինած է, բայց եթէ սիրտը ծուռ

է, ոչ մէկ սրբազան խորհուրդ, Քրիստոնէական թէ ոչ՝ Քրիստոնէական, կարող է նկարագրի տեղը բռնել: Յուզա մկրտուած և Քրիստոնէական արտօնութիւններ վայելած էր: Անանիա և Սափիրա Քրիստոնէական խորհուրդներու մասնակցած էին: Սիմոն Մոգ մկրտուած էր, բայց կրօնի իրականութենէն ոչ մաս ունէր և ոչ բաժին, վասն զի անոր «սիրտը Աստուծոյ առջև չիտակ» չէր: Ահա կրօնի յաւիտենական երկու բեւեռները, «սիրտդ» և «Աստուծոյ առջև»:

Դարձեալ, մարդ մը չշիտկուիր անձնասիրական կամ օրինական բարեգործութիւններով: Ասոնք եղած են միշտ բնական մարդուն առաջին բնազդը ամէն դարու և ամէն կրօնի մէջ: Եթէ ծուռ բան մը կայ, ինք բնականապէս կ'աշխատի ուղղել ինքզինք: Սակայն այս մեթոսին անխուսափելի անյաջողութիւնն ակնյայտնի է բանին բնութենէն: Քանզի կրօնը, ինչպէս տեսանք, ստանալի կամ ստացուած բան մը չէ, այլ՝ դիրք, վարձքի արժանի Փարիսական գործերու շարք մը չէ, այլ՝ որդիի մը անձնական սիրալիր յարաբերութիւնը Հօրը հետ, յիշատակարան մը շինել չէ, այլ՝ մարդ շինել: Թէպէտ բարոյականութիւն կ'ենթադրէ, բարոյականութենէ շատ աւելի կը նշանակէ: Խնդրինք արդար համարող Փարիսեցին, «Աստուած, ողորմէ ինծի մեղաւորիս», ըսելով աղօթող մաքսաւորէն առաջ էր ուսմամբ կամ հմտութեամբ, բայց ոչ՝ դիրքով: Իր անձնասիրական հմտութիւնն իսկ զրեթէ անկարելի կը դարձնէր կենսական կրօնը կամ բարեպաշտութիւնը: Յարգելիութեան իր արտաքին

դուզնաքեայ արժանիքին վրայ գոհունակ հպարտութեամբ մը կրնակ դարձուցած էր ինք սիրալիր Հօր և չէր կրցած հոգևոր թագաւորութիւնը մտնել պզտիկ տղու մը պէս: Արդի մարդոցմէ ալ շատեր, որ երբեք չեն կարծեր թէ իրենք Փարիսեցի են, արտաքին բարոյականութեան ինքնայատուկ չափանիշ մը կ'ընդունին ենթակայական կամ քմածին, և որովհետեւ իրենց շուրջ գտնուող ուրիշ քանի մը անձերէ աւելի լաւ են, կամ իրենց վեհանձնական զգացումներով կը պարծին, կամ գրեթէ ուղիղ շարժած են կարելիութեան սահմանին մէջ, կը կարծեն թէ պէտք եղած ամբողջ բարեպաշտութիւնն ունին: Երկնից շրջանակը ճիշտ այնչափ մեծ կը գծեն որ զիրենք բովանդակէ: Բայց կը մոռնան թէ կրօնը ոչ միայն շիտակ գործել է, այլ և շիտակ ըլլալ Աստուծոյ առջև, իր անձին առջև ու ընկեր արարածներու առջև:

Երրորդ սխալէ մը կը խուսափինք, եթէ յիշենք թէ կրօնը չկայանար գիտելիքի մէջ, ոչ ալ առանց գործի մեռեալ և ձեւական հաւատքի մէջ, և կամ հաւատոյ լոկ ուղղափառութեան մէջ: Կրօնանք կրօնի տեսականը գիտնալ ամբողջովին ու բնաւ չգործադրել: Կարելի է մեզի Քրիստոնեայ տան կամ եկեղեցիի մէջ մեծնալ և փոխառեալ բաւական կրօն ստացած ըլլալ ծնողներէ, ուսուցիչներէ և բարեկամներէ, որոնց համար կենսական իրողութիւն էր այն, ու բնաւ զայն իւրացուցած չըլլալ: Կարելի է մեզի ամէն ինչ գիտնալ Սուրբ Գրոց ու Քրիստոսի վրայ, առանց երբեք մեր կեանքերը Անոր յանձնելու: Բայց քանի՞ քանի անգամ

Ինքն իսկ ազդարարած է մեզի թէ կրօն չէ այս: «Ոչ թէ ամէն մէկը որ ինծի Տէր, Տէր, կ'ըսէ, պիտի մտնէ երկինքի թագաւորութիւնը, հապա ահիկա՝ որ իմ երկնաւոր Հօրս կամքը կը կատարէ:» Իմացականութեամբ մեծերը չեն որ ղԱստուած պիտի տեսնեն, այլ՝ սրտով մաքուրները: Արտաքին ընտանութիւնը կամ ծանօթութիւնը չէ, այլ՝ ներքին պատասխանը կամ համակերպումն է, որ կրօնական իրականութիւնը կը բնորոշէ:

Ինչ է ուրեմն հաւատքի և գործքի յարաբերութիւնը: Հաւատով միայն ուղիղ յարաբերութեան մէջ կ'ըլլանք Աստուծոյ հետ: Բայց ճշմարիտ հաւատքը երբեք առանձին չէ, միշտ գործերով կը յայտնուի: Հաւատքը արմատն է, գործը՝ պտուղը: Հաւատքը պատճառն է, գործը՝ արդիւնքը: Կը գործենք վառն զի ուղիղ ենք, ոչ թէ որպէս զի ուղիղ ըլլանք: Համառօտիւ ուրեմն, մէկը չուղղուիր արտաքին ձեւերով ու արարողութիւններով, ինքնաբաւ բարեգործութիւններով, ոչ ալ գիտելիքով կամ հմտութեամբ: Այլ կ'ուղղուի Աստուծոյ հետ ուղիղ յարաբերութեան մէջ մտնելով իբր իր Հօրը հետ՝ մանկական պարզ վստահութեամբ:

Դառնանք ուրեմն ծուռ ուղիէն ուղիղ ուղին: Պէտք եղածն հասկնալու համար նայինք թէ մարդը ո՞ր կէտին մէջ ծուռ է: Անձնական ունէ յարաբերութիւն կրնայ դիտուիլ երկու կողմերէ միոյն կամ միւսին տեսակէտէն: Եթէ կրօնը Աստուծոյ հետ ուղիղ յարաբերութեան մը հաստատումն է, կրնանք դիտել զայն Աստուծոյ ըրածներուն տեսա-

կէտէն կամ մեր ընկիւթին տեսակէտէն, այսինքն առարկայապէս կամ ենթակայապէս: Աստուծոյ կողմէն, կրօնն է պարզեւ մը տալ, պարզեւատուութիւն: Մեր կողմէն, կրօնն է զայն ընդունիլ, պարզեւատուութիւն: Աստուածային կողմէն կայ կեանքի տուելութիւն կամ «վերածնութիւն», մարդկային կողմէն՝ պարզեւակալութիւն կամ «դարձ»:

Յիսուս սակայն չներկայացուց այս փորձառութիւնն իբրեւ աստուածաբանական խորին գաղտնիք, այլ իբրեւ ամենապարզ և ամենաբնական բան մը: Առաջին աւետարանին մէջ կը կոչէ զայն պարզապէս դռնէ մը մտնել, հարստանեկան խնճոյքի հրաւէր մը ընդունիլ, մանկական հեղ ու հլու ոգւով Աստուծոյ դառնալ: Երկրորդ աւետարանին մէջ կ'ըսէ թէ այն է ճիշտ բարի լուր մը ընդունիլ, մէկուն հետեւիլ՝ ընկերանալով ու ծառայելով, և վերջ ի վերջոյ բաժնուած ու խզուած եսին բուժումն ստանալ, այնպէս որ կեանքը վերանորոգուի բոլոր կարողութիւններուն վերահաստատմամբ: Երրորդ աւետարանին մէջ այս փորձառութիւնը Աստուծոյ կողմէ կը նմանցուի կորսուած ոչխարի մը կամ կորսուած դրամի մը գտնուելուն, իսկ մարդու կողմէ՝ կորսուած զաւկի մը իր հօրը վերադառնալուն: Զորրորդ աւետարանին մէջ կը կոչուի անձ մը ընդունիլ սրտին մէջ իբրեւ ներաւնակ հիւր, կամ կը նշմանցուի կեանքի ծարաւն անցնելու համար ջուր խմելու (*): Միայն մէկ անգամ կը խօսի Յիսուս վերստին ծննդեան գաղտնիքին վրայ աստուածա-

(*) Տես Մատ. է. 13, ԺԸ. 2, ԻԲ. 2, Մարկ.Ա. 15, 17, Ղուկ. ԺԵ., Յովհ. Ա. 12, Գ. 16, Դ. 10, 14, Ե. 24, Ժ. 9, 10:

բանի մը: Բայց վերջապէս այդ ծնունդը, մարդուն կողմէ գիտուելով, ի՞նչ աւելի իմաստ ունի քան ճիշտ կեանքը մտնել կամ պզտիկ տղու մը պէս ապրիլ սկսիլ: Քրիստոնեայ ըլլալը ճիշտ սկսիլ է Քրիստոնեայ ըլլալ, Քրիստոսի վարդապետութիւնը ուսանող և Անոր կեանքին հետեւող ըլլալ:

Թերեւս ամենապարզ դասը այն է զոր կը գտնենք իր հայրը կորսնցնող զաւկին պարզ պատմութեան մէջ (Ղուկ. ԺԵ.): Դիտեցէք թէ ամբողջովին հօր և որդւոյ յարաբերութիւնն է այն անձնական, կենսական, կամաւոր, ոչ թէ օրինական, դատաւորական կամ կառավարական: Երեք բան ունէր այս երիտասարդը: Աւրուած էր իր հօրը հետ, իր անձին հետ, իր ընտանիքին հետ: Հօրմէն կը հեռանայ որչափ կրնայ: Կրնակն անոր կը դարձնէ, իսկ երեսը մեղքի իր անձնասիրական կեանքին: Նամակ չկայ, սէր չկայ, հաղորդակցութիւն, թղթակցութիւն չկայ իր կողմէ: «Կորսուած» է իր հօրը և հեռացած այն էակէն՝ որու կը պատկանի ինք: Աւրուած ըլլալով իր հօրը հետ՝ չէ կարող չիտակ ըլլալ իր անձին առջեւ: Ինքզինքին գալէն առաջ կ'ապրէր ան ինքզինքէն ելած, իրեն անարժան, իր ճշմարիտ եսէն, կեզրոնէն դուրս ինկած վիճակի մէջ: Յնցոտիներ, խոզեր, բոզեր՝ լոկ արտաքին նշաններն էին այն ծուռ վիճակին որ սկսաւ երբ կրնակը դարձուց իր հօր, վասն զի հաւասարապէս ծուռ կամ աւրուած էր ինք, ցնցոտազգեստ թէ պատկառելի կերպարանով, խոզերո՛ւ ընկերացած թէ անձնասէր Փարիսեցիներու:

Իր հօր հետ աւրուած և իր մէջ աւրուած՝ չէր կրնար չաւրուած ըլլալ մարդոց հետ։ Հօրմէն բաժանումը բաժնեց զինք տունէն, եղբորմէն, պարտականութիւններէն, ամէն մարդոց հետ ուղիղ յարաբերութիւններէ։

Դիւանեցէք այժմ թէ ո՛րքան պարզ, բնական և ուղիղ է իր վերադարձը։ Կ'ըսէ ան իւրովի, «Ելլեմ, երթամ իմ հօտս։» Չկենար որ արժանիք չհօկեմ աւելի յարգելի ըլլայ։ Ինչ որ իր հայրը կ'ուզէր՝ յարգելիութիւն չէր, այլ՝ զաւակը։ «Ինքզինքին եկաւ,» ինքզինքը գտաւ։ Ինչպէս դարձ բառը կը նշանակէ, դա՛ռձաւ պարզապէս։ Եւ եկաւ տուն, ուրախութեան նոր կեանքի մը և անոր յատուկ բոլոր յարաբերութիւններուն ու ծառայութեան բոլոր կարելիութիւններուն։ Բոլորովին ծնւել էր առաջ, բոլորովին ուղիղ է հիմա։ Էականապէս մէկ գործ էր այս, բայց կ'ազդէ անոր բոլոր յարաբերութիւններուն։ Մէկ գործ էր արդարեւ, բայց երկու կողմով։ Դարձ էր կողմէ մը, դարձ էր դէպի կողմ մը, խզում անցեալ կամ ստորին միջավայրի հետ և հաղորդակցութիւն բարձրագոյնին հետ, ինչ որ աստուածաբանական լիզումով կը կոչուի ապաշխարութիւն և հաւատք։

Ուրիշ խօսքով, դարձը որոշ փոփոխումէ բարոյական տեսակէտի, մարդուն կենաց բարոյական ուղղութեան։ «Ծնունդ է նոր, տիրապետող սիրոյ մը, որով աստուածագիտակցութիւնը, մինչեւ ցարէ լուսանցային ու տարտամ, կ'ըլլայ վառարանային և ուժաւորիչ։» Ուրիշ բացատրութեամբ, դարձը մարդուն ամբողջ էութեան պատասխանն է

Քրիստոսի էութեան։ Բարոյական տեսակէտի այս փոփոխումը կը լուսաբանուի, ինչպէս ցոյց կուտայ Տր. Յոստիք, անառակին «տուր ինձի» և «ըրե՛ զիս» երկու խնդիրքներուն հակադրութեամբ։ Անոր առաջին մտածումն է, Տուր ինձի ժառանգութեանս բաժինը։ Կեանքը անոր համար բանեւում, հաճոյքներու և կիրքերու անձնասիրական վայելում է։ Բայց բարձրագոյն ըմբռնումն է, Ըրէ՛ զիս ինչ որ ըլլալու եմ։ Կեանքն հիմա նկարագիր է ուղիղ յարաբերութեան մէջ։ Արդարեւ կրօնը, և կեանքն ինքնին, մարդուն անձնական յարաբերութիւններուն համագումարն է ճիշտ։ Ինչպէս Քրիստոս իսկ ըսաւ, մարդուն կեանքը բանեւում առաւելութեան մէջ չկայանար. այս է կեանքը, ճանչնալ զԱստուած (Յովհ. Ժէ. 3)։ Ասոնց ո՞րը կը յատկանշէ ձեր կեանքը։ Ճանչցած էք այս փոփոխումը կամ փորձառութիւնը, որ վերջին տասն և ինը դարերուն իւրաքանչիւրին մէջ կրկնուած ու ստուգուած է մարդոցմէ։

Ե՛րբ Պե՛տ է Շե՛րիւն

Փրոֆ. Ժէյմս «Հաւատարմ կամք» անուն իր շատական երկասիրութեան մէջ կը ցուցնէ թէ գործելու ամէն առաջարկ՝ ենթադրութեան մը ձեւով կու գայ մեզի։ Կրնայ այն ըլլալ կենդանի կամ մեռեալ խնդիր, պարտադրեալ կամ խուսափելի խնդիր, ծանրակշիռ կամ չնչին խնդիր։ Հիմա մեզի ներկայացած խնդիրն է կեանքի բուն նշանակութիւնը, խնդիր մը՝ որ իր մէջ կը պարունակէ նաև Աստուծոյ գոյութեան ու բնութեան խնդիրնե-

րը, Քրիստոսի արժէքը, պարտականութեան, ընկերային պարտաւորութեան և մարդկային ճակատագրի հարցերը: Կենդանի խնդիր է այս, անխուսափելի, ծանրակշիռ, և նկարագրի ու ճակատագրի վրայ կ'ազդէ այժմ և յաւիտեան: Պոյութեան գերազոյն խնդիրն է այս՝ ամէն մարդու համար, վասն զի ասկէ կախում ունին կեանքի բոլոր հարցերը:

Հիմնական երկու հարցում կայ զոր կրնանք ընել Քրիստոսի նկատմամբ: Առաջինն է այն զոր ինքն իսկ Յիսուս բրաւ՝ իր աշակերտները փորձելու համար. «Դուք ինձի համար ո՞վ կ'ըսէք թէ եմ»: Երկրորդն է այն զոր Պիղատոս բրաւ Անոր հարցաքննութեան պահուն. «Հապա ի՞նչ ընեմ Յիսուսը, որ Քրիստոս կ'ըսուի»: Առաջինը կարծիքի կամ հաւատքի հարց է, երկրորդը՝ գործի կամ վճռի: Երկրորդը լաւ կը լուսաբանուի Պիղատոսի զիրքով: Խնդիրը անխուսափելի էր: Պէտք էր բաճ մը ընել Յիսուսի: Նախ կը փորձէ խուսափողական ամէն հնար: Երեք անգամ կը յայտարարէ թէ անմեղ է Յիսուս, և անձամբ վճիռ արձակելու հարկէն ազատելու համար Հերովդի կը զրկէ զԱյն: Բայց նոյնքան երկչոտ է Հերովդէս և կը վերադարձնէ զՅիսուս: Յայնժամ կ'առաջարկէ Պիղատոս զՅիսուս արձակել Բարաբբայի տեղ, ապա խարազանել կու տայ իրաւախոհութեան համար, և ինչան բողոքի կը լուայ ձեռքերը: Վերջապէս ամբոխին խղճին դիմում կ'ընէ սա բռնեցով. «Ահա մարդը»: Բայց տակաւին պարտաւոր էր վճռել, բան մը ընել: Պարտաւոր էր խաչը հանել և կամ արձակել, ընդունիլ և կամ մերժել, դաւանիլ

և կամ ուրանալ զՅիսուս: Վերջապէս միջին ճամբայ, միջին դիրք կամ ընթացք գտնել անհնար էր: Լռութիւն, երկարաձգում, չքմեղանք, իրաւախոհութիւն կամ երկչոտութիւն, չլուծեցին խնդիրը:

Ի՞նչ չարժանութիւնի ազդեցին Պիղատոսի՝ հոգեկան այս պայքարին մէջ: Քրիստոսը դատելու պահուն ինքզինք կը դատէր իրականապէս: Եթէ կը մերժէ զԱյն, կը մերժէ զԱստուած որ զԱյն զրկեց: Եթէ կը մերժէ զԱյն, կը մերժէ իր իսկ խիղճը և բարձրագոյն բնութիւնը: Եթէ կը մերժէ զԱյն, կը մերժէ իր ազգին ու մարդկային ազգին յոյսը: Եւ ամէն ով որ այն գիշեր մերժեց զԱստուած՝ իր իսկ դատապարտութիւնը կնքեց: Պիղատոս անձամբ Հռոմ կանչուեցաւ ի վերջոյ, որպէս զի Կալիկուլայի առջև ելլէր, և ինչպէս կ'ըսէ Նեսերիոս, դժբախտութենէ ընկճուած անձնասպան եղաւ: Հերովդէս, որ Քրիստոսը ծաղրեց և Յովհաննէս Մկրտիչը սպաննեց, աքսորուեցաւ ու չնորհազուրկ մեռաւ: Մատնիչ Յուդա գնաց և ինքզինք ծռոէ մը կախեց: Հրեաները որ ըսին, «Ասոր արիւնը մեր վրայ ըլլայ», յաղթուեցան, իրենց տաճարը և քաղաքը կործանեցան և իրենք աշխարհի ծայրերը ցրուեցան քսան դար:

Սակայն անոնք որ Քրիստոսն ընդունեցան՝ կեանքի ուրախութիւնը գտան, առատ ու յաւիտեանական, չիտակ ըլլալով Աստուծոյ առջև, չիտակ՝ իրենց առջև և չիտակ՝ աշխարհի առջև: Արդ խնդիրը ձեր առջև է, կենդանի, անխուսափելի և ծանրակշիռ: Ի՞նչ պիտի ընէք դուք Յիսուսը որ Քրիստոս կը կոչուի:

Ճիշտ ինչպէս որ էք, ի՛նչ տարակոյս, դժուարութիւն կամ մեղք որ ունիք, պիտի չընդունի՞ք Քրիստոսը և պիտի չսկսի՞ք Անոր հետեւիլ: Այսօր ընդունեցէք, այսօր սկսէք հետեւիլ: Վասն զի ներկան է պարտականութեան, պատեհութեան և դործունէութեան վայրկեանը: Հիմա սկսէք: Որդիին նման որ իր հօրը եկաւ, դարձէք իսկոյն և ուղիղն ըրէք: Ձեր Հօրը դարձէք, ինքզինքնուղ եկէք, ծառայութեան կեանքի եկէք: Քանզի այս է գոյութեան նշանակութիւնը, այս է կեանքը — և և այն որու համար ապրելու ենք:

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0028822

Դրքոյկիս մէջ յուզուած խնդրով շա-
հազրգոտողներուն ջերմապէս կը յանձնարարուին
հետեւեալ գիրքերը .

	Գան.
Թիփ Լէվիս (լաքակազմ)	12.50
Յանուն Նորա »	15
Գոհարներ Մանուկներու համար (Թղթ.)	12.50
Տիսոս »	20
Քրիստոնեութեան Գաղափարականը	25

Գին 5 դահեկան

Մատթէոսեան Գրատուն, Պայպը Հաուս, Սթամպուլ